

יט בטבת תשפ"ו
7 בינואר 2026
סימוכין / 170624

לכבוד

וועדת העבודה והרווחה

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק הגבלת שכ"ט (תביעות לתגמולים של נכי צה"ל, כוחות הביטחון ונפגעי פעולות איבה), התשפ"ו – 2026

בהמשך לשיבות בפני הוועדה הנכבדה, ועל מנת לנסות ולייעל את הדיונים בנוסח הוועדה, להלן התייחסות כללית וספציפית מטעם ארגון נכי צה"ל להצעת החוק:

א. פתח דבר

1. הצעת החוק היא לתכלית ראויה, שכן יש לקבוע מתווה ראוי לגובה שכר הטרחה אשר ישמור על זכויות הנכים מבחינה כלכלית, ובד בבד להעניק לנכי צה"ל ייצוג ראוי ומקצועי בהליך ההכרה ומימוש זכויותיהם.
2. יובהר כבר עתה, כי עמדת הארגון ואין בלתי היא כי נכי צה"ל ששילמו בגופם ובנפשם לשם השמירה על ביטחונה של המדינה אינם צריכים לשלם בגין ייצוג המשפטי והמדינה ששלחה אותם לקרב צריכה לשאת בעלות הייצוג שלהם בהליך ההכרה ומימוש זכויותיהם בגין פציעתם.
3. מטעם זה ממש החליטה הממשלה בהחלטה 981 מיום 9.5.2021, כי על משרד הביטחון ומשרד המשפטים לקדם את חקיקת הסיעוד המשפטי חינוך לנכי צה"ל, תוך הקצאת סך של 112 מיליון ₪ לתקצוב נושא זה. למרבה הצער החלטה זו אינה מיושמת גם כיום, בחלוף ארבע שנים מההחלטה האמורה. התמקדות הממשלה אך ורק בהגבלת שכ"ט עו"ד מהווה התנערות מהחוב הערכי של המדינה לנכי צה"ל, והעברת חוב זה לכתפיהם של עורכי הדין.
4. כפי שיפורט להלן, הארגון סבור כי במסגרת הצעת החוק הנוכחית יש לבצע תיקון עקיף לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב], כך שעד למועד בו יוסדר הסיוע המשפטי חינוך לפצועי צה"ל, משרד הביטחון יישא באופן יחסי בשכ"ט עורכי הדין של פצוע עד לסך של 50,000 ₪ בנוסח שלהלן:

"סעיף 31 א לחוק הנכים יהיה 31 ב.

אחרי סעיף 31 לחוק הנכים יבוא:

הוראת שעה :

31 א (א) היה נכה מיוצג על ידי עורך דין באחד או יותר מההליכים לקביעת זכאות לפי חוק כמפורט בסעיף זה והוכר באופן מלא או חלקי, יקבל הנכה החזר הוצאות בגין שכר טרחת עו"ד בסכום שלא יעלה על 50,000 ₪.

(ב) הליכים לקביעת זכאות המזכים בהחזר שכר טרחת עו"ד :

(1) בקשה סעיף 30 או ערעור על החלטת קצין תגמולים.

(2) קביעת דרגת נכות לפי סעיף 10 או ערעור על החלטת וועדה רפואית.

(3) בקשה לזכאות נוספת לפי פרק שני 1 או עתירה שהוגשה בגין דחיית הבקשה באופן מלא או חלקי.

(4) בקשה לזכאות לפי פרק שני 2 וערעור על החלטת קצין תגמולים או עתירה מנהלית שהוגשו בגין דחיית בקשה כאמור באופן מלא או חלקי.

(ג) הוראה זו תעמוד בתוקפה עד הסדרת והפעלת סיוע משפטי חינוך ללא מבחן כלכלי לנכי צה"ל."

5. אשר על כן, לעמדת הארגון הסדרת נושא הגבלת גובה שכ"ט לעורכי דין המטפלים בנכי צה"ל לא יהיה שלם עד ליישום החלטת הממשלה בדבר סיוע משפטי, ויש להורות על קידום הסיוע המשפטי במקביל לחקיקת הגבלת שכ"ט עו"ד, וכשלב ביניים לבצע את התיקון העקיף האמור.

6. כל פתרון אחר שאינו מגשים את שתי המטרות האמורות מעלה חשש כי נכי צה"ל בטווח המידי לא יהיו זכאים לייצוג משפטי ראוי והוגן. הסדרת הייצוג המשפטי לנכי צה"ל מבורך, אולם יחד עם זאת, יש לנקוט צעדים אשר יטפלו בסוגיה בצורה רוחבית, כאשר בסופו של דבר תיוותר בידי מבקש הייצוג האפשרות לבחור את עוה"ד שייצג אותו, מתוך מגוון עורכי דין מקצועיים.

ב. התייחסות כללית לנוסח המתוקן של הצעת החוק

7. הצעת החוק המתוקנת מתכתבת בצורה טובה יותר עם הליכי ההכרה והסוגיות בהן נדרש ליווי עו"ד לצורך קבלת מלוא הזכויות, אולם עדיין נותרו סוגיות בהליכי הכרה ומיצוי זכויות אשר לא קיבלו את משקלם הראוי.

8. מבחינת הארגון ישנם שני נושאים עיקריים בנוסח הנוכחי של הצעת החוק אשר יש בהם כדי להוביל לפגיעה עתידית בפצועי צה"ל.

הנושא הראשון – מורכבות הצעת החוק

9. מעיון בהצעת החוק המתוקנת עולה כי עדיין מדובר בהצעת חוק מורכבת מאוד שהארגון סבור כי לקוח הקצה אותו היא אמורה לשרת, קרי, פצוע צה"ל ללא כל ידע משפטי, לא יכול להבין את גובה שכ"ט אותו הוא אמור לשלם. די לעניין זה בהיקף העמודים של הצעת החוק - 21 עמודים כדי להבין את מורכבותה.

10. הדברים מקבלים משנה תוקף לאור העובדה כי ההצעה מחייבת את הפצוע לקיים הליך פרשני בו הוא צריך לשלב בין הצעת החוק לחוק הנכים. כך למשל, על מנת שפצוע יוכל להבין האם פציעתו היא פציעה מורכבת עליו לעבור על עשרות הסעיפים המנויים בתוספת להצעת החוק העוסקת בפגימה מורכבת, ולאתר את פציעתו.

11. מכל מקום, הותרת הצעת החוק בנוסחה הנוכחי תוביל ליתרון מובהק של עו"ד בעל הידע המשפטי לעומת פצוע צה"ל – דבר שיכול להוביל לפגיעה ישירה בזכויות הפצוע.

הנושא השני – מודל התמחור המכיל סתירות פנימיות בניגוד לאינטרס הפצוע

12. בנקודה זו נבקש להבהיר כי לעמדת הארגון ככל שאין סיוע משפטי חינם על פצוע צה"ל שייבחר בכך לשלם את שכ"ט המינימלי אשר יאפשר לו לקבל ייעוץ משפטי ראוי בכדי לזכות במלוא זכויותיו על פי דין.

13. מעבר לחוב המוסרי המובן לפצועי צה"ל בהקשר זה, מבחינה שיקומית הליכי ההכרה הם גורם מעכב ולעיתים רבות גורמים גם לנזק בלתי הפיך בהליכי השיקום. הנזק האמור נגרם הן במקרה של התמשכות הליכי ההכרה, שמעכבים את הליכי השיקום של הפצוע, והן במקרה בו הפצוע אינו זוכה למלוא זכויותיו, וכפועל יוצא מכך, נאלץ להמשיך להיאבק על זכויותיו ללא כל הליכי שיקום.

14. מעיון במודל התמחור בהצעת החוק המתוקנת עולה כי ככלל ביחס לחלופות אחרות בעולם הנזיקין, התמחור נמוך מאוד ואינו ריאלי. אנו סבורים כי תמחור נמוך זה נובע בעיקר מהערכת חסר באשר להיקף השעות המושקעות בהליכי ההכרה. **יובהר כי הארגון לא נחשף למודל הכלכלי העומד בבסיס הצעת החוק, ולכן הדברים נאמרים בשלב זה בזהירות המתבקשת.**

15. הארגון סבור כי ככל ואלה פני הדברים קיים חשש מהותי שתמחור בחסר יוביל להדרה של עורכי דין מומחים ממתן טיפול משפטי לנכי צה"ל ובכך נגיע לתוצאה אותה כולם מבקשים למנוע – פגיעה בנכי צה"ל ופגיעה ביכולתם של נכי צה"ל לממש את זכויותיהם.

16. הדברים מקבלים משנה תוקף לאור העובדה שבהתאם להצעת החוק עיקר שכ"ט של עו"ד ניתן בגין הצלחה. מצב זה עתיד להוביל לכך שפצועי צה"ל במקרים מורכבים או נכים קשים – יוותרו ללא ייצוג ראוי, שכן לא יימצאו עו"ד מומחים בתחום שיהיו מוכנים לייצג פצועים בהליכים אלה, ובמקרה הטוב הם יאלצו להסתפק בעו"ד ללא ניסיון בתחום, על כל המשתמע מכך.

ג. התייחסות ראשונית לסעיפי הצעת החוק המתוקנת

17. פרק ההגדרות בהצעת החוק:

17.1. בהגדרת "הליכי ערעור" יש להוסיף הליכי ערעור בהתאם לתקנות הנכים (לימודים לרכישת מקצוע) והליכי ערעור פנימיים נוספים כמו הליכי ערעור על החלטות וועדה לביטול שיקום וכדומה.

מדובר בהליכי ערעור פנימיים באגף בדומה לערעור במידרג פנימי על החלטת רופא מוסמך בפני רופא מרחבי וכדומה, כפי שמוגדר בסעיף 1 בהגדרת "הליכי ערעור" - סעיף 8 להגדרה זו.

לחילופין, יש לשקול הוצאת כל הליכי הערעור מתחום הוראות החוק, תוך קביעת מנגנון שכ"ט מומלץ, ולייחד את החוק להליכים הראשוניים להכרה. כל הליך אחר לשיפור זכויות, אחרי שכבר ניתנה החלטת דחייה של קצין התגמולים או החלטה של וועדות על גובה דרגת נכות הוא אופציונלי. זה הרעיון המסדר מאחורי סיוע משפטי חינם לנכי צה"ל ויש לשקול החלתו גם על מגבלת שכ"ט עו"ד.

17.2. הגדרת "פגיעה מובהקת":

17.2.1. **ראשית**, ההגדרה מורכבת ומסובכת. אין סיכוי שפצוע יוכל לעשות את הקשר בין הפגיעה לבין תתי הסעיפים המנויים בתוספת לחוק. אנו מבקשים שתהיה רשימה סגורה ומפורטת.

17.2.2. **שנית**, פגיעה מובהקת כשמה כן היא, אמורה להיות פגימה שקביעת הנכות בגינה היא חד-חד ערכית או קרוב לכך, פגימה שבה הנכות מדברת בעד עצמה והשפעת עוה"ד בקביעת גובה הנכות היא שולית. נסיבות הפגיעה, אם חבלה או מחלה לא אמורה להיות כלל רלוונטית – התוצאה היא הרלוונטית והמובהקת.

17.2.3. בהתאם לכך יש להוריד מההגדרה את התייחסות למחלה כיון שהדבר אינו רלוונטי לקביעת הנכות, וממילא לא ברור מי יחליט אם מדובר במחלה שעונה על התנאים המפורטים בסעיף.

17.2.4. ביחס לפגימות הנכללות בתוספת: במסגרת הדיון בוועדה מיום 3.12.25 צויין כי רשימת הפגימות המובהקות נעשתה בשיתוף הממונה על הוועדות הרפואיות במשרד הביטחון. אנו סבורים כי עמדת הוועדות הרפואיות אינה יכולה להיות בסיס בלעדי לקביעת רשימת הפגימות המובהקות ויש לשתף בנושא זה עורכי דין מייצגים אשר יעידו על מורכבות קביעת הנכות במה שנקבע לכאורה כי הוא "פגיעה מובהקת".

17.2.5. לצורך המחשת הבעייתיות נפנה לפריט 3 (ו) - (ז) למבחנים לקביעת נכות כדלקמן:

"הפרעות בפעילות (יתרה, מיעוטה או בלתי סדירה) עם סימנים קליניים ברורים (לא ממצאים מעבדתיים למיניהם בלבד) –

ו. המצב חמור, אך מסוגל לעבודות בית קלות בלבד - 75%

ז. המצב חמור מאוד, בלתי מסוגל לכל פעולה, מרותק למיטה או זקוק לסיעוד - 100%"

17.2.6. ברור מדוגמה זו כי אין שום דבר מובהק בקביעת הנכויות על פי פריטים אלה. קביעת הנכות לפי פריטים אלה מחייבת הצגה מדויקת של יכולת תפקודית, קביעת הנכות כוללת שיקול דעת נרחב של הוועדה. מקרים מסוג זה מתאימים לסיוע משמעותי מצד עו"ד מלווה, ולכן פגימות מסוג זה לא יכולות להיות מוגדרות כפגימה מובהקת.

17.2.7. בנוסף, הכללת רק חלק מדרגות הנכות בפגימה מסויימת בהגדרת "פגיעה מובהקת" תביא לתת ייצוג בפגימות בדרגת חומרה גבוהה, ותמריץ לעוה"ד לחתור דווקא לנכויות הנמוכות יותר.

כך למשל, באותו סעיף מבחן המוזכר לעיל, אם דרגת הנכות שתיקבע על ידי הוועדה הרפואית תהיה 50% נכות, לא יהיה מדובר לכאורה ב"פגיעה מובהקת" ושכר הטרחה בגין כל אחוז נכות יהיה גבוה יותר. איזה תמריץ יש לעוה"ד לפעול למיצוי זכויות הפצוע לקביעת דרגת נכות גבוהה יותר שבסופה שכר הטרחה שלו יהיה נמוך יותר?

בהיעדר תמריץ של הגורם המייצג ככל הפגיעה תהיה בנכה צה"ל המיוצג.

- אם תיקבע דרגת נכות של 50% שכר הטרחה של עו"ד יהיה $600 \times 50 = 30,000$ ₪.

- אם תיקבע דרגת נכות של 75% והפגימה תהפוך ל"פגימה מובהקת" שכר הטרחה של עו"ד יהיה $300 \times 75 = 22,500$ ₪.

17.2.8. ברור לכל כי מדובר בתוצאה בלתי סבירה בעליל - תופעה זו עוברת כחוט השני בפגימות שבתוספת הראשונה, כאשר השיקול המוביל הוא צמצום שכ"ט עו"ד ולא טובת הפצוע.

18. סימן א' – טיפול בתביעה לתגמול עיקרי

18.1. סעיף 4 להצעת החוק - טיפול בתביעה לתגמול עיקרי:

18.1.1. ס.ק. (א)(2) – אמור לכוון לוועדה רפואית ראשונה במסגרת הליך תביעה ראשוני ועל כן נוסח הסעיף אינו תואם. הסעיף מנוסח לכאורה כהליך של ועדה רפואית חוזרת.

18.1.2. לא ברור מהם דמי פתיחת תיק להליך של ועדה לנכות מוסבת או ליווי לערעור בפני וע"ר עליונה בלבד, וכיצד הדבר משתלב עם נוסח הצעת החוק.

18.1.3. ס.ק. (ב) – הסכום המוצע כדמי פתיחת תיק נמוך מהצעת החוק המקורית וידיר עו"ד מטיפול בנכי צה"ל.

18.1.4. ס.ק. (ד) גביית דמי פתיחת תיק ע"י אותו מייצג רק אם לא נגבו דמי פתיחת תיק על ידו בפניה הראשונה להכרה: הגשת תביעה להכרה אינה כוללת, ככלל, חו"ד רפואית לעניין הקשר הסיבתי. יש מקרים בהם תביעה נדחתה והנכה בוחר שלא לערער ושומר את האפשרות לפנות להליך עיון מחדש בהמשך. הליך עיון מחדש בנסיבות כאלה יחייב הגשת חו"ד בדבר הקש"ס. לו היה התובע מבקש להמשיך בסיבוב הראשון לערעור לוועדת ערעורים ההליך היה מחוץ למגבלות שכ"ט – הלכה למעשה מדובר בהליכים דומים במהותם בעוד הערעור אינו מוגבל בגובה שכ"ט והעיון מחדש מחוייב ללא שכ"ט – מדובר במצב בלתי סביר.

18.1.5. ס.ק. (ה) – הליך של החמרת מצב יוגש בהתאם לנסיבות הספציפיות של הנכה. לא נכון לאפשר גביה בגין הליך חדש רק אם חלפו שמונה שנים. נכה שחלה החמרה במצבו לפני חלוף שמונה שנים כאמור יאלץ להמתין לפני הגשת בקשה להחמרת מצב וזכויותיו עלולות להיפגע או שייאלץ להחליף עו"ד בניגוד לרצונו.

18.2. סעיף 5 להצעת החוק: סכום התשלום המירבי בעד טיפול בתביעה לתגמול עיקרי:

18.2.1. ס.ק. (א) - הסכום אשר ננקב לכל אחוז נכות, גם אם ניקח את הסכום של נכות רגילה ולא מובהקת, מביא לשכ"ט נמוך יותר לעו"ד המטפל בנכי צה"ל

מול עו"ד המטפל, למשל, בנכות כללית בביטוח לאומי. הארגון חושש שכוחות השוק יובילו במצב דברים זה לכך שפצועי צה"ל לא יזכו לייצוג ראוי.

18.2.2. כך למשל, בביטוח לאומי שכר הטרחה נגזר באחוז (13.75%) מכל הזכאות שמקבל הלקוח ל-60 חודשים. אם לדוגמה לקוח קיבל קיצבת נכות כללית מלאה שעומדת על 4,556 ₪ - 60 חודשים X 13.75% - שכר הטרחה של עורך הדין יהיה 37,587 ₪.

18.2.3. מנגד, שכ"ט בגין הצלחה לפי החוק המוצע הוא 600 ₪ לכל אחוז נכות, במקסימום, בלי להתחשב בכלל הזכויות שמגיעות לנכה לפי אותו אחוז נכות. ניקח נכה שקיבל 50% נכות. גם אם נתחשב רק בתשלום החודשי האוטומטי שהוא מקבל, בלי להתחשב בכל ההטבות שמגיעות לו (למשל: סיוע בדיוור, מימון מעונות לילדים במקרים מסויימים וכדומה). מדובר בתשלום חודשי אוטומטי ומובטח שיהיה בכל חודש בין 5,850 ₪ – 4,690 ₪.

בנסיבות אלה, עורך הדין יזכה לשכ"ט של 30,000 ₪ (600*50) – כלומר סך של 7,587 ₪ פחות מעו"ד בביטוח לאומי בגין הליך בסיסי (20% פחות מעו"ד ביטוח לאומי).

18.2.4. בהקשר זה יש לחדד האם דרגת הנכות שתילקח בחשבון היא לפני שקלול או אחרי (אם זה אחרי שקלול – מנגנון זה יוביל לכך שפצועים באחוזי נכויות גבוהות יתקשו למצוא עו"ד שיטפל בתביעה נוספת שלהם).

18.2.5. **ס.ק. (ב)** – ראו לעניין זה ההערה הכללית לעניין פגימה מובהקת. מקובל שבגין פגימה מובהקת הסכום לתשלום יהיה מחצית הסכום בגין כל אחוז נכות אולם לעניין זה – ראו ההערה באשר לגובה התשלום לעניין סעיף נכות. כמו כן, בגין כל אחוז נוסף צריך להיות תשלום לפי שווי אחוז נכות לפני שקלול. משמעות הגבלת התשלום כפי שמנוסחת בסעיף זה היא כי נכים בפגימות מובהקות לא יוכלו לקבל ייצוג ביחס לפגימות נוספות שאינן הפגימות המובהקות.

18.2.6. בנוסף לכך, לא הגיוני בעליל להגדיר תשלום בסך של 30 ₪ לכל אחוז נכות נוסף לפגימה נוספת, ובסך הכל ל-90 ₪ לשלוש פגימות לכל היותר. לא ברור מה המודל הכלכלי להמלצה זו.

18.2.7. **ס.ק. (ג) (1)** – צריך להתייחס למי שאינו חובה או מילואים אשר רק לגביהם רלוונטית ההגדרה של פעילות מבצעית או אימון לקראת פעילות כאמור.

18.2.8. **ס.ק. (ג) (2)** – אם הסעיף מכוון להתיישנות מה שרלוונטי הוא המועד שעבר בין הגשת התביעה לשחרור מהשירות שבו אירעה הפגיעה הנטענת. כדי למנוע מצב שעוה"ד מעכב הגשת תביעה על מנת לגבות סכום גבוה יותר ניתן להוסיף

מגבלה לפיה ההתקשרות לייצוג היתה עד שלושה חודשים לפני תום שלוש השנים ממועד השחרור.

18.2.9. ס.ק. (ג)(2) – יש להחריג פגיעות פוסט טראומה מסעיף זה, כך שלא יידרשו לשלם התוספת המנויה בסעיף זה בעת הגשת תביעה לאחר תום תקופת ההתיישנות. הטעם לכך הוא שלנפגעי פוסט טראומה קיימת התייחסות מקלה לעניין ההתיישנות.

18.2.10. ס.ק. (ג)(3) – לעניין מחלה כפגימה מובהקת ראו התייחסות לעיל. ס.ק. (ג) בתוך סעיף זה – כיום קבוצה ריקה. האם מכוון למחלות נילוות לנפגעי פוסט טראומה?

יש להוסיף לרשימת התיקים המורכבים פגיעה שאינה תוך מילוי תפקיד (למשל: חייל חובה פעילות ספורט בבסיס), מקרים של בחירה בזכויות בביטוח לאומי, התנהגות רעה חמורה, בקשה לדיון חוזר ראייה חדשה כאשר מדובר בטיפול ראשון של עוה"ד בתביעה.

18.2.11. ס.ק. (ד) – הסעיף חותר תחת אינטרס הפגיעה להכרה במלוא נסיבות פציעתו. המצב הקיים יוביל לכך שפצועים עם תביעה מורכבת לא יוכלו לגייס עו"ד מייצג.

18.2.12. ס.ק. (ה) – אין התייחסות לפצועים שהוכר בגינם הקשר הסיבתי, אך נפסקו להם אחוזי נכות של 0% - 9% - דבר שיוביל לקושי רב של פצועים בדרגות נכות נמוכות לזכות בייצוג ראוי.

18.2.13. כמו כן, יש אינטרס מובהק של פצועים בעיקר הסובלים מפוסט טראומה לקיים הליך הכרה סמוך למועד הפגיעה. לעיתים ישנה החמרה מהותית שנים רבות לאחר מכן, ובמועד מאוחר זה קיים קושי רב להוכיח את הקשר הסיבתי בפגיעה נפשית – זאת להבדיל מהליך החמרה.

18.2.14. מעבר לכך, לא ראוי להתייחס לתביעה שהוכר בה קשר סיבתי כאילו מדובר בתביעה שאין בצידה כל הצלחה – הצלחה היא לא אחוזי נכות גבוהים אלא אחוזי נכות המשקפים את מצב הרפואי של הפצוע.

18.2.15. ס.ק. (ו) – דרגת נכות זמנית:

- דרגת נכות זמנית 10% - 19% – נקשר קשר סיבתי ויש להביא זאת לידי ביטוי. ראו לעניין זה ההערה ביחס לקביעת נכות בשיעור של 0% - 9%.
- לא ברור האם הסכום הנקוב בגין נכות זמנית מעל 20% מתייחס לכל אחוז נכות או סה"כ. אם לכל אחוז נכות – לא מתיישב עם ס.ק. (3). אם מתייחס בכלל לאפשרות גביה במקרה של נכות זמנית? שוב ישנו

ניגוד אינטרסים מול הפצוע, שכן מדובר בסכום לא סביר אשר משמעו שנכים שפציעתם טרייה יחסית יתקשו לגייס עו"ד לייצוג.
- ס.ק. 3 מגביר את חוסר הסבירות של התשלום במקרה של נכות זמנית.

18.2.16. ס.ק. (ז) – הסעיף שגוי. כאשר נקבעת נכות זמנית ואחר כך דרגת הנכות ירדה לרמה של מענק קצין התגמולים לא רשאי לזקוף את התשלומים ששולמו בתקופת הנכות הזמנית ע"ח תשלום המענק. המענק צופה פני עתיד והדבר היחיד שאפשר לקזז אלה מקדמות ע"ח מענק ששולמו במקרה של נכות 10% – 19% זמני. יש למחוק את הסעיף.

18.2.17. ס.ק. (ח) – וע"ר חוזרת

- בדיקה מחדש וע"ר חוזרת לבקשת נכה – ראו הערתנו לעיל לעניין הליך של וע"ר חוזרת שיבוצע על ידי העו"ד שהגיש את התביעה הראשונה.
- הסעיף מנרמל מצב לפיו בדיקה בוועדה רפואית חוזרת יכולה לשלול זכאות, היינו, לשלול קשר סיבתי. לפי החוק לא אמורה להתקיים סיטואציה כזו כיון שהוועדה הרפואית מוסמכת לדון אך ורק בגובה דרגת הנכות ולא בקשר הסיבתי, כך ששלילת קשר סיבתי לא יכול להיות תוצר של וועדה רפואית. **יש למחוק חלופה זו.**
- לסיפא הסעיף – כאשר מדובר ביוזמה של קצין תגמולים לוועדה רפואית חוזרת לפי סעיף 37 (ג) ירידה מתונה בגובה דרגת הנכות יכולה להיחשב הישג עצום עבור הנכה. אם עו"ד לא יקבל כל תשלום על הליך בנסיבות כאלה הנושא יישאר פרוץ, יעודד את קצין תגמולים לפתוח בהליכים כאמור שהסיכוי לקבל ייצוג משפטי בניהולם נמוך מאוד, **והנכים ייפגעו.**
- יש להוסיף לסעיף זה תשלום בגין אחוזי נכות שנוספו עקב ההליך.

18.3. סעיף 6 להצעת החוק: תנאי לזכאות לגביית תשלום

18.3.1. ס.ק. (א) – לא ברור התנאי שניתן לגבות רק במקרה שהחלטת הזכאות היא בעקבות התביעה. לא ברור לאילו מצבים מכוון סעיף זה.

לעניין פריסת תשלומים – ראו התייחסות בהמשך.

18.3.2. ס.ק. (ב)(1) – ההוראה של הפסקת תשלום בעת פטירת נכה שאולה, למיטב הבנתנו, מההוראות ביחס לגביית שכר טרחה בביטוח הלאומי. ואולם, לטעמנו, לא ניתן לגזור גזירה שווה בין המקרים. בביטוח הלאומי התשלום החודשי שמקבל עורך הדין הינו אחוז מהגימלה שמקבל הנכה שטופל על ידו. שכר הטרחה של עו"ד מוצמד לגובה הגימלה שמקבל הלקוח שלו, ומתעדכן בהתאם.

אין הדבר כך ביחס לנכי צה"ל לפי הצעת החוק.

במצב דברים זה משמעות ההגבלה כאמור היא כי נכים במצב רפואי קשה או תוחלת חיים קצרה יתקשו לקבל ייצוג וייפגעו.

18.3.3. ס.ק. (ב)2 – לא בהכרח יש זכאות לתגמולי 36 חודש אחרי פטירת נכה או זכאות לתגמול לפי חוק משפחות חיילים. יש מצבים בהם אין בן משפחה שעונה להגדרת בן משפחה הזכאי לתגמולי 36 חודשים לפי חוק – סעיף זה לא פותר את הבעיה שהוצגה לעיל.

19. **סימן ב' – טיפול בבקשה לתגמול שאינו תגמול עיקרי או בבקשה לקבלת זכאות אחרת**

19.1. **סעיף 7 להצעת החוק – הגבלת תשלום בעד טיפול בבקשה לתגמול שאינו תגמול עיקרי**

19.1.1. ס.ק. (א) אין הצדקה לאבחנה בין תגמול חפ"ר לשאר תגמולי המחיה מבחינה מהותית, מה גם שהפער הוא 400 ₪ בלבד.

19.1.2. אין מקום להגבלה לפיה "לא ייגבה תשלום לפי סעיף קטן זה בעד טיפול בבקשה להגדלת סכום התגמולים האמורים" – **תניה זו משרתת את אגף השיקום נגד נכי צה"ל ולא משרתת את האינטרס של הנכים**. הטיפול בגובה התגמול רלוונטי בעיקר ביחס לתט"ר, ולעיתים זו השאלה העיקרית השנויה במחלוקת ודורשת טיפול. מניעת אפשרות לגבות שכ"ט בגין הליך מסוג זה תפגע קשות בנכים, מדובר בפערים אשר יכולים להגיע לאלפי ₪ בחודש, ומתנהלים ע"כ הליכים מורכבים בוועדות ערעורים.

19.1.3. ס.ק. (ב): יש להבחין בין תגמול לפי סעיפים 7א וסעיפים 7ג, לגביהם אמנם מדובר בתשלום אוטומטי, לבין תשלום לפי סעיף 7ב אשר חלקו כרוך בנסיבות מורכבות ואף בהפעלת שיקול דעת לפי התקנות. לא ניתן להותיר טיפול בהגדלת תגמול לפי 7ב ללא תמורה. **זוהי פגיעה בנכים שלא יצליחו לממש את זכויותיהם.**

בנוסף, אם מסיבה כלשהי נכה לא קיבל תגמולים לפי סעיף 7א ו 7ג, למרות שזה אמור להיות תשלום אוטומטי, אין לחסום אפשרות לקבל ייצוג עו"ד לטיפול בתיקון הטעות.

19.1.4. ס.ק. (ג): לא ברור. על פני הדברים עומד בסתירה לאמור בס.ק. (א).

19.2. סעיף 8 להצעת החוק – הגבלת תשלום בעד טיפול בבקשה לזכאות אחרת

19.2.1. **ס.ק. (א)** – הכלל המופיע בסעיף זה לפיו לא יידרש תשלום בעד טיפול במיצוי זכויות חותר תחת הכוונה לסייע לנכים במימוש זכויות. בוודאי שאין לאסור על עו"ד שטיפל בתביעה לסייע ללקוח שלו שהוכר במימוש זכויות. להיפך, יש לעודד זאת.

דברים אלה מקבלים משנה תוקף לאור התנגדות משרד הביטחון לעגן את החובה של אגף השיקום לפעול למיצוי זכויות – כך מצד אחד אין התחייבות ומצד שני מבקשים למנוע מנכה צה"ל להיות מיוצגים בהליך מיצוי הזכויות – בשני הצדדים הפצוע הוא זה שנפגע.

נראה כי גזרו הוראה זו מהכללים לגביית שכ"ט בביטוח הלאומי אולם בנסיבות העניין אין לכללים של ביטוח לאומי רלוונטיות כיון שבביטוח הלאומי מיצוי הזכאות מגולם בתביעה שבה מטפל עורך הדין ואין שלב ממשי של מיצוי זכויות אחרי סיום ההליך.

19.2.2. **ס.ק. (ב)** – תשלום בסך של 500 ₪ עבור טיפול במיצוי זכויות אינו ריאלי. נכון להתייחס רק לזכויות אשר מחייבות הגשת בקשה, אולם פעמים רבות מדובר בהליך בירוקרטי מורכב אשר דורש תשומות זמן רבות שתשלום של 500 ₪ אינו משקף אותן בצורה הולמת.

19.2.3. **ס.ק. (ב) (1)** – בהתאם לאמור לעיל, אין מקום לסעיף זה שאינו מאפשר לעו"ד שטיפל בתביעה לסייע במיצוי זכויות אלא אם חלפו שמונה שנים לפחות מיום חתימת ההסכם או חמש שנים מיום קביעת הנכות המזכה. בהתאם להוראות חוק הנכים, כפי שתוקנו במסגרת תיקון 32 לחוק, בקשה לקבלת הטבות בגין תקופת העבר צריכה להיעשות עד שנה ממועד קבלת הנכות המזכה. **הוראת סעיף זה בהצעת החוק מכשילה את הנכה שהוכר במיצוי הזכויות.**

19.2.4. **ס.ק. (ג)** – ראו הערה לגבי חוסר הסבירות של הסכום המוצע לתשלום במיצוי זכאות. הערה זו מתחדדת כאשר מדובר בסך של 500 ₪ למיצוי חמש זכאויות וסך של 100 ₪ לכל זכאות נוספת.

19.3. סעיף 9 להצעת החוק – תנאי לגביית תשלום

19.3.1. הסעיף מתנה את התשלום בהצלחה של ההליך, הן ביחס לתגמול מחיה והן ביחס לזכאויות נוספות.

19.3.2. משמעות תניה זו היא הטלת מלוא הסיכון בהגשת התביעה על עורך הדין.

19.3.3. בנסיבות כאלה הסיכוי לקבלת ייצוג עו"ד להליכים אלה קלוש, ותהיה פגיעה

קשה באפשרות הנכים למצות את זכויותיהם.

20. סימן ג' טיפול בהליכי ערעור

20.1. סעיף 10 להצעת החוק: הגבלת תשלום בעד הליכי ערעור

20.1.1. ס.ק. (א) (1) – על פי ההגדרות גם ערעור על אי מתן החלטה של קצין תגמולים הינו הליך ערעור, וכך גם הליך ערעור בנושא אחר. בהתאם לכך, גם הליכים אלה צריכים להיכלל ב"תוצאות לטובת הזכאי", אחרת המשמעות היא שלא ניתן לגבות תשלום עבור הליכים אלה.

20.1.2. ס.ק. (ג) (1) – סכום של 4,000 ₪ לוע"ר עליונה הוא סביר.

ואולם – סכום זה לא יכול להיות מותנה בהצלחה בלבד. התניה זו משמעה שהנכה יתקשה למצוא ייצוג הולם לוע"ר עליונה ואפשרות הנכים להגיע לדרגת הנכות ההולמת את נכותם תיפגע משמעותית. במסגרת הדיון בוועדה הובעה ביקורת קשה כנגד עבודת הוועדות המחוזיות. ההגבלה כאמור תפגע באפשרות לתקן טעויות אלה.

20.1.3. ס.ק. (ג) (2) – הסעיף לא ברור. אם הכוונה ל 2,000 ₪ בגין ערעור לוע"ר עליונה אשר הגדילה נכות זמנית ו- 4,000 ₪ לוע"ר עליונה אשר הצמיתה את הנכות - הרי שאין מקום להבחנה בין יעדי ההצלחה של הוועדה הרפואית.

כ"כ אין מקום להתנות תשלום בהצלחה בלבד.

20.1.4. ס.ק. (ג) (3) ערעור ברשות לעליון: ראו ההערות לעיל באשר לטיפול מותנה בהצלחה.

20.1.5. ס.ק. (ג) (4) – שוב תגמול מותנה הצלחה בלבד. יתרה מכך, הסכום של 8,200 ₪ בעד תשלום בגין ערעור לוועדת ערעורים על תגמול מחיה, למשל, יוביל להיעדר ייצוג של נכי צה"ל בהליכים אלה.

כמו כן, הנוסח לא ברור ביחס להגבלה של 20% - אם הכוונה היא שבהליך של תגמולי מחיה בוועדת ערעורים עו"ד יסיים את ההליך עם שכ"ט של 4,000 ₪ - שוב הנכה ייפגע ולא יהיה לו ייצוג בתחום זה.

20.1.6. אין התייחסות להליכי ערעור פנימיים, כפי שמופיע בפריט (8) בהגדרת הליכי ערעור. גם הליכים אלה יש לתמחר.

20.2. סעיף 11 להצעת החוק – סייג להגבלת תשלום בעד טיפול בהליכים מסויימים

20.2.1. **ס.ק. (א) (ב)** – לכאורה לא תוטל מגבלה על תשלום שכ"ט בגין ערעור בוועדת ערעורים על קשר סיבתי, אולם נותרה הסמכה לשר להתקין תקנות לעניין זה. אם ניתן לעשות את הגבלת שכר הטרחה בתקנות צריך להוריד את כל הגבלת שכר הטרחה לתקנות ולקבוע בחוק עקרונות בלבד.

20.2.2. **ס.ק. (ג)** – איסור על גביית תשלום על ערעור דחיית קש"ס מטעמים טכניים. החלטות מסוג זה הן נדירות. לקצין תגמולים סמכות כשל וועדת חקירה וחזקה עליו שלא ידחה תביעות בשל פרט חסר שהוא יכול להשלים מכוח הסמכות שהוקנתה לו לשם כך, כדחיה טכנית בלבד. מבלי לגרוע מהאמור, מדובר בהליך המתנהל בבית משפט לכל דבר ועניין ועל כן אין הצדקה להחריג סוגיות מסוג זה מאפשרות גביית שכ"ט. יתרה מכך, החרגת נושא זה מאפשרות גביית שכ"ט בערעור תעודד את קצין התגמולים לדחות תביעות בשל נסיבות טכניות והנכה ייוותר ללא ייצוג.

20.3. סעיף 12 להצעת החוק – תנאי לזכאות לגביית תשלום בעד טיפול בהליכי ערעור

20.3.1. הסעיף כולל שני תנאים – גביה רק אם יש הצלחה ורק עם תשלום הזכאות לנכה. התנגדות להצלחה כתנאי לגביה פורטה לעיל. התייחסות לתשלום לנכה כתנאי לגביה תפורט להלן במסגרת הוראות סימן ד'.

21. סימן ד' – הוראות שונות

21.1. סעיף 13 להצעת החוק – פריסת התשלום

21.1.1. תכלית הסעיף היא לאפשר לפצוע לשלם בגין השירות המשפטי שזכה לו, ומנגד לא להיות ביתרת חובה על מנת לשלם בגין שירות זה.

21.1.2. אנו סבורים כי המתווה הנכון צריך להיות באחוזים מגובה התגמול החודשי, תוך לקיחה בחשבון של תשלומים בגין העבר.

21.1.3. הצעת החוק קושרת את הנכה לעורך הדין למשך 60 חודשים לפחות אחרי סיום ההליך. מדובר בהכבדה ממשית על הנכה ועל עורך הדין, צמצום משמעותי של סיכויי הגביה והרחקת עורכי דין מעיסוק בייצוג נכי צה"ל.

21.1.4. אנו סבורים כי כפי שהוסבר לעיל, גם פריסה של תשלומים למשל 60 חודשים שאולה, למיטב הבנתנו, מההוראות ביחס לגביית שכר טרחה בביטוח הלאומי. ואולם, לטעמנו, לא ניתן לגזור גזירה שווה בין המקרים. בביטוח הלאומי התשלום החודשי שמקבל עורך הדין הינו אחוז מהגימלה שמקבל הנכה שטופל על ידו. שכר הטרחה של עוה"ד מוצמד לגובה הגימלה שמקבל הלקוח שלו, ומתעדכן בהתאם.

21.1.5. ס.ק. (א)3 – לא ברור אם גם שכ"ט במקרה של תשלום מענק אמור להיפרס על פי 60 חודשים.

21.1.6. ס.ק. (ב) – ההערות בנוגע לפריסת התשלומים רלוונטיות בהתאמה גם לגביית שכ"ט בגין תשלומים רטרואקטיביים.

22. פרק ד – הוראות כלליות בנוגע להתקשרות

22.1. סעיף 19 להצעת החוק

22.1.1. תכלית הסעיף להבנת הארגון היא לאפשר לפצוע להכיר את תנאי ההתקשרות ולאפשר לפצוע לחזור בו מחתימה על ההסכם במקרים המתאימים.

22.1.2. על פי הצעת החוק לא ניתן לחתום על הסכם התקשרות אלא שבוע אחרי שנוסח ההסכם נמסר ללקוח, והלקוח יכול לחזור בו תוך 14 ימי עבודה נוספים.

22.1.3. הארגון סבור כי הוראות תנאי ההתקשרות הן נכונות וראויות, אך הנוסח לא נותן מענה במקרה בו נחתם הסכם התקשרות למול פצוע מאושפז בחלוף 14 ימים, ולכן יש לחייב הכללת סעיף סיום התקשרות בכל הסכם.

23. פרק ה- הוראות שונות

23.1. סעיף 23 לחוק – תחולה: תחולה רטרואקטיבית של החוק על נפגעי חרבות ברזל, בניגוד לתביעות שאינן של חרבות ברזל שהוגשו באותה תקופה. בעייתי להחיל חקיקה רטרואקטיבית וסלקטיבית.